

Załącznik do Uchwały XXVII/ /2016
Rady Miejskiej w Chojnie
z dnia 27 września 2016 r.

**PLAN ODNOWY
MIEJSCOWOŚCI NAROST
na lata
2016-2022**

Chojna, 2016

I. Charakterystyka sołectwa Narost na tle gminy Chojna

1.1 Dane administracyjne

Miejscowość **Narost** leży na terenie Gminy Chojna w południowo-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego. Od strony zachodniej przez Odrę gmina graniczy z Niemcami, od południowej z gminami Cedynia i Moryń, od wschodniej z gminami Trzciesko-Zdrój i Banie, a od północnej – z gminą Widuchowa.

Siedzibą gminy jest miejscowość Chojna – (położenie geograficzne N 52°58' E 14°25'), położona w centralnej części gminy. Gminę Chojna tworzy 26 miejscowości, w tym **23** sołectwa. **Narost** położony jest na południowy-wschód od ośrodka gminnego w odległości 12 km (położenie geograficzne N 52°53' E 14°31').

Gmina zajmuje powierzchnię 332 km² co czyni z niej największą obszarowo gminę powiatu i jedną z większych w województwie. Gminę zamieszkuje 13.689 osób, z czego w miejscowości **Narost** – 234 osób.

Gmina ma charakter rolniczy: 49,6 % (1630,4 km²) powierzchni gminy zajmują użytki rolne, 39,9% (132,9 km²) lasy i zadrzewienia, 5,0 % (166,1 km²) tereny zabudowane, a 2,46% (81,7 km²) – wody powierzchniowe

Przez teren gminy biegną dwie drogi krajowe: droga nr 26 Krajnik Dolny – Myślibórz i droga nr 31 Szczecin – Kostrzyn, oraz wojewódzkie: droga nr 122 Krajnik Dolny – Pyrzyce i droga nr 124 Osinów Dolny - Chojna, prowadzące do przejść granicznych z Niemcami oraz zelektryfikowana linia kolejowa relacji Kostrzyn – Szczecin, służąca głównie transportowi towarowemu.

Gmina jest ośrodkiem usług produkcji materiałów budowlanych, przewozów transportowych, handlu, w szczególności przygranicznego. Gospodarka gminy w znacznym stopniu opiera się na działalności wielkoobszarowych

gospodarstw rolnych, w której głównie przeważa produkcja roślinna. Duży potencjał do wykorzystywania stanowią tereny po byłych wojskach rosyjskich.

Około 30% obszaru gminy leży w granicach Cedyńskiego Parku Krajobrazowego, natomiast otulina parku obejmuje prawie całą powierzchnię gminy Chojna z wyłączeniem niewielkiego obszaru stanowiącego północno-wschodnią część gminy. Sołectwo **Narost** leży w całości w otulinie Cedyńskiego Parku Krajobrazowego.

1.2 Uwarunkowania społeczne

1.2.1. Procesy demograficzne

Gmina Chojna jest typową gminą miejsko - wiejską, zamieszkałą przez 13.689 mieszkańców na powierzchni 332, km² (stan na rok 2015). Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 42 osoby na 1 km². Ludność na terenie gminy rozmieszczona jest stosunkowo równomiernie. Najwięcej mieszkańców koncentruje miasto Chojna (50,5%), a w dalszej kolejności Nawodna, Grzybno, Krzymów i Lisie Pole. Łącznie te cztery duże wsie skupiają prawie 20% ludności gminy. Procentowy udział osób korzystających ze środowiskowej

Plan Odnowy Miejscowości Narost na lata 2016-2022

pomocy społecznej w ludności ogółem gminy Chojna wynosił w 2014 roku 9,7%, gdzie w powiecie gryfińskim wynosił 9,1 %, a w województwie zachodniopomorskim 8,5%

Kształtowanie się liczby mieszkańców gminy w latach 2012-2015 przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy wraz przyrostem naturalnym w latach 2012– 2015

Rok	Liczba mieszkańców gminy	Przyrost naturalny
2012	14.057	-
2013	13.969	-55
2014	13.937	+11
2015	13.689	+6

Tabela 2. Struktura demograficzna ludności Gminy Chojna stan na 31.12.2014 r.

Wiek	Liczba mieszkańców
Przedprodukcyjny	2613
Produkcyjny	9125
Poprodukcyjny	2199

Tabela 3. Wybrane dane statystyczne za 2014r.

Wyszczególnienie	Dane za 2014r.
Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku	
0-2 lata	404
3-6 lat	593
7-12 lat	884
13-15 lat	436

1.2.2 Struktura bezrobocia

Szczegółowe dane dotyczące bezrobocia w na terenie gminy Chojna przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 4. Wybrane dane statystyczne według stanu na dzień 31.12.2014 r. -Gmina Chojna

Plan Odnowy Miejscowości Narost na lata 2016-2022

Wyszczególnienie	2014r.
Pracujący*	2011
Pracujący na 1000 ludności	144
Bezrobotni zarejestrowani	961
w tym kobiety w %	53,4
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	10,5
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	12,1

*Stan w dniu 31.12. bez podmiotów gospodarczych o liczbie ludności pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie

Tabela 5. Wybrane dane statystyczne według stanu na dzień 31.12.2015 r. - Bezrobocie Gminy Chojna na tle gmin Powiatu Gryfińskiego

Miasto / Gmina	Ogółem		Zamieszkali na wsi		Procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
	razem	kobiety	razem	kobiety	
G. Banie	330	197	330	197	7,9%
MG. Gryfino	962	584	388	237	4,6%
G. Stare Czarnowo	105	65	105	65	4,2%
G. Widuchowa	262	161	262	161	7,2%
MG. Cedynia	258	129	177	87	9,1%
MG. Chojna	821	449	494	280	9,0%
MG. Mieszkowice	362	205	211	129	7,5%
MG. Moryń	268	151	202	119	9,4%
MG. Trzcianko Zdr.	353	188	232	128	10,0%
Powiat Gryfiński	3 721	2 129	2 401	1 403	

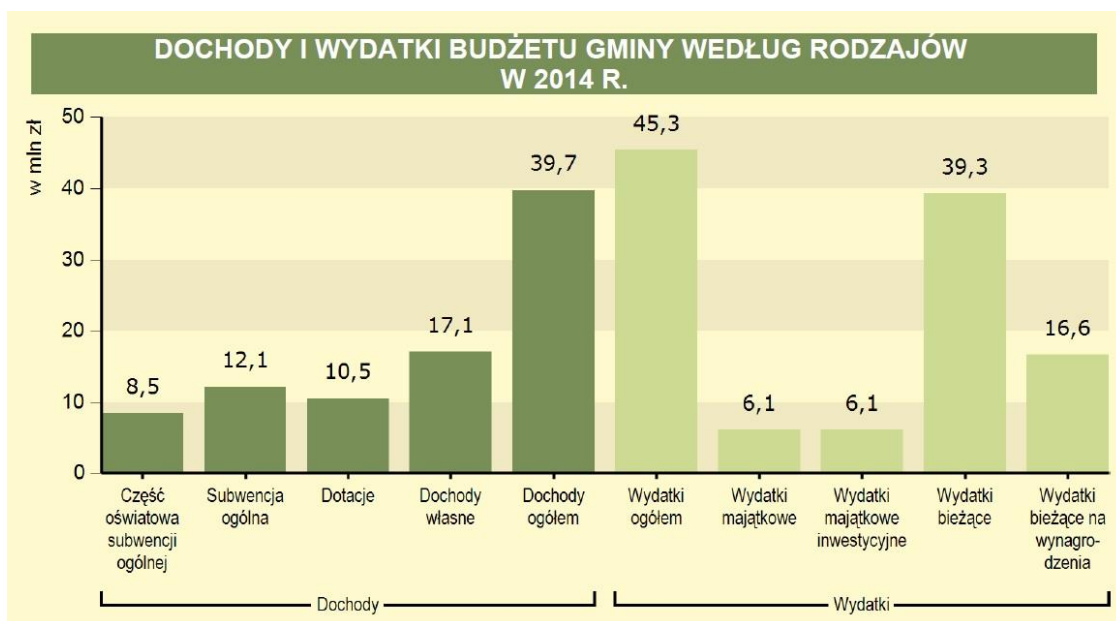
Źródło: strona www. Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

1.3 Uwarunkowania gospodarcze

Na terenie gminy prowadzona jest indywidualna działalność gospodarcza przez 1389 podmiotów gospodarczych. W miejscowości **Narost** znajduje się pięć podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Struktura podmiotów gospodarczych w gminie Chojna przedstawia się następująco:

- sfera usługowa - 505
- sfera handlowa - 621
- sfera budowlana - 225
- sfera produkcyjna - 38

Edukacja	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Placówki wychowania przedszkolnego	8	8	8
w tym przedszkolach	1	1	1
Miejsca w przedszkolach	250	250	240
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	419	385	341
w tym przedszkolach	257	237	242
Szkoły podstawowe	8	8	8
Uczniowie szkół podstawowych	837	902	937
Szkoły gimnazjalne	2	2	2
Uczniowie szkół gimnazjalnych	490	453	442
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych	15	16	16
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych	20	22	22

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca, GUS Szczecin 2015r.

1.4 Walory kulturowe i turystyka

1.4.1 Zabytki

Na terenie gminy Chojna istnieje znaczna ilość zabytków kulturowych. Do najbardziej interesujących zabytków na terenie gminy należą: kościół gotycki z cegły na podbudowie kamiennej, dzieło Henryka Brunsberga ze Szczecina z XIV wieku oraz ratusz gotycki z pierwszej połowy XIV wieku, znajdujące się na terenie starego miasta w Chojnie. Został on wzniesiony przez mieszczan chojeńskich i stanowił Dom Kupca. Ważnym elementem kulturalnym miasta Chojna są także mury obronne z XIII – XV w. z basztami i bramami: Barnkowską – zamykającą miasto od wschodu, i Świecką – zamykającą miasto od zachodu.

Ponadto na terenie gminy występuje szereg zabytkowych kościołów, znajdujących się m.in. w miejscowościach Barnkowo, Krzymów, Krajnik Górny, Mętno.

Wykaz zabytkowych obiektów znajdujących się na terenie gminy Chojna przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków na terenie gminy Chojna

Miejscowość	Obiekt
Białęgi	<ul style="list-style-type: none"> • Park dworski • Kościół Parafia św. Józefa - Warnice
Brwice	<ul style="list-style-type: none"> • Park dworski • Kościół św. Antoniego
Chojna	<ul style="list-style-type: none"> • Kościół św. Trójcy • Kościół św. Marka • Teren Starego Miasta • Poczta, ul. Roosevelta 2 • Willa, ul. Kościuszki • Ratusz • Obwarowania miejskie • Klasztor poaugustiański • Kamienica, ul. Jagiellońska 9 • Dom mieszkalny, ul. Jagiellońska 9 • Kaplica p.w. św. Gertrudy • Kościół NMP
Garnowo	Kościół M.B. Wspomożenia Wiernych
Godków	Kościół Maksymiliana Marii Kolbego
Grzybno	Kościół Antoniego z Padwy
Jelenin	Kościół Matki Bożej Szkaplerznej
Krajnik Dolny	<ul style="list-style-type: none"> • Cmentarz przykościelny • Ruiny kościoła
Krzymów	<ul style="list-style-type: none"> • Pałac i park dworski • Kościół św. Józefa • Folwark
Mętno	Kościół Zwiastowania NMP
Mętno Małe	<ul style="list-style-type: none"> • Park dworski • Kościół
Narost	<ul style="list-style-type: none"> • Park dworski • Kościół M.B. Królowej Polski
Nawodna	Kościół św. Krzyża

Plan Odnowy Miejscowości Narost na lata 2016-2022

Rurka	<ul style="list-style-type: none">• Kaplica Templariuszy• Dwór• Park dworski
Stoki	Park dworski
Zatoń Dolna	<ul style="list-style-type: none">• Kościół św. Maksymiliana Marii Kolbego• Park

1.4.2 Turystyka

Bardzo urozmaicony i zarazem zróżnicowany krajobraz, liczne i malownicze jeziora, zróżnicowane gatunkowo kompleksy leśne, klimat i jego korzystne walory zdrowotne oraz czyste powietrze, stwarzają szerokie możliwości wykorzystania obszaru dla turystyki i rekreacji mieszkańców Chojny i regionu szczecińskiego, jak również mieszkańców strefy przygranicznej Niemiec (turystyka tranzytowa).

Usankcjonowaniem prawnym mającym na celu zachowanie walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu było powołanie Cedyńskiego Parku Krajobrazowego. Prawie 31% obszaru gminy znajduje się w granicach Parku, a ponad połowa obszaru gminy wchodzi w skład jej otuliny - czyli strefy ochronnej. Główną funkcją CPK obok ochrony środowiska przyrodniczego jest rekreacja. Dla terenu samego parku preferowaną formą turystyki jest turystyka krajoznawczo-piesza i rowerowa oraz sporty wodne – żeglarstwo i kajakowanie. Powinno się ograniczyć lokalizację ośrodków wypoczynkowych o trwałą zabudowę do jedynie ogólnodostępnych pól biwakowych bądź plaż oraz wyznaczania ścieżek dydaktycznych, wykonanie punktów widokowych (platform), wiat przeciwdeszczowych, miejsc odpoczynku i tablic informacyjnych.

Na terenie parku możliwa jest lokalizacja małych (do 100 miejsc) pól namiotowych w rejonie wsi i jeziora Mętno i jeziora Ostrów. Do najbardziej przydatnych do wypoczynku i kąpieli należy jezioro Ostrów o czystych wodach w II klasie czystości. Analogicznie jak w przypadku jeziora Mętno, poza istniejącym zagospodarowaniem wypoczynkowo – rekreacyjnym nie należy i nie przewiduje się żadnego innego zagospodarowania. Rozwój wypoczynku letniskowego w tej części Parku i gminy powinien odbywać się na bazie istniejącej infrastruktury.

Ponadto należy rozważyć możliwości rozwojowe i starać się wspierać na terenie gminy agroturystykę. Wiele miejscowości posiada także możliwości rozwoju tej formy turystyki na bazie istniejącego zainwestowania. Panuje tu cisza i spokój umożliwiający prawdziwy wypoczynek, powietrze jest czyste, a uroda okolicznych lasów i jezior gwarantuje powrót sił fizycznych i psychicznych.

Wykorzystując swoje zasoby turystyczne gmina powinna aktywnie wspierać obszar związany z rozwojem zaplecza turystycznego i promocją agroturystyki w gminie.

II. Sołectwo Narost

1. Rys historyczny

1.1 Nazwy dawne

Narst (1248 r.), Narthusen (1306 r.), Narchusen (1338 r.), Nordhausen (do 1945 r.)

1.2 Historia

Pierwsza wzmianka pochodzi z 1248 r., mówi o wsi na prawie niemieckim w dobrach klasztoru Lehnin. W rejestrach z 1337 r. odnotowano wieś z 64 łanami, w tym 4 łany kościelne. W 1338 r. na uposażeniu klasztoru w Cedyni. Po sekularyzacji majątków

Plan Odnowy Miejscowości Narost na lata 2016-2022

klasztornych, w 1572 r. przekazano wieś i folwark w lenno Komorzemu Leonhardowi von Stoer (Stor); wówczas było tu gospodarstwo sołtysa, 7 chłopów i 12 zagrodników. Od 1688 do 1792 r. Narost stanowił własność rodu von Schoning. Wg rejestrów z 1718 r. we wsi nie było już w ogóle gospodarstw chłopskich, a pozostało tylko 14 zagrodników; 36 łanów chłopskich włączono do majątku. W 1800 r. było 13 zagrodników, 2 chałupników i 8 kolonistów. W okresie od 1792 do początku 2 połowy XIX w. następowały wielokrotnie zmiany właścicieli majątku i należał on kolejno do rodzin: von Muhlheim z Gądna (1792), Carla von Knobelsdorff (1798-1800), von Goldbeck (1803), von Haslingen (1805-1839), von Harslingen (1824), Aleksander Schultze (1839-1857), od 1864 r. - Berndt von Gerlach (w latach 1874 - 1889 landrad powiatu chojeńskiego). W 1929 r. (prawdopodobnie od początku XX w.) majątek należy do Ernsta Dannenberga (fabrykanta z Berlina). Obok majątku szlacheckiego była też chłopska część wsi z 15 zagrodnikami; w latach 30-tych XX wieku należało do nich 109,5 ha.

2. Ludność

Liczba mieszkańców w roku 1804 - 221; 1925 - 428; ok. 1928 r. - 429 (w tym 356 związanych z majątkiem. Obecnie miejscowość Narost zamieszkuje **236** osób.

3. Zasoby wsi

3.1 Infrastruktura

3.1.1 Komunikacja

Położenie przy drodze – miejscowość położona jest wzdłuż drogi powiatowej nr 1401Z relacji Chojna – Warnice.

Połączenie komunikacyjne – w miejscowości zlokalizowany jest przystanek komunikacji autobusowej PKS.

3.1.2 Sieć wodociągowa

Wieś posiada sieć wodociągową, zasilaną z ujęcia – 1 studnia i hydrofornia – zlokalizowanego na wydzielonym terenie byłego PGR-u. głębokość studni 38m. wydajność 12,0[m³/h]

3.1.3 Kanalizacja sanitarna, deszczowa i oczyszczalnia ścieków

Na terenie Narostu jest kanalizacji sanitarnej, deszczowej oraz oczyszczalni ścieków.

3.1.4 Ciepłownictwo

Zabudowa zagrodowa i jednorodzinna korzysta z kotłowni indywidualnych węglowych.

3.1.5 Gazownictwo

Gmina nie posiada sieci gazowej. Mieszkańcy Narostu indywidualnie zaopatrują się w butle z gazem płynnym.

3.1.6 Telekomunikacja

Do miejscowości Narost doprowadzona jest sieć telefoniczna.

3.2 Instytucje kościelne i świeckie

Kościół - parafia odnotowana w 1311 r. znajdująca się pod patronatem klasztoru w Cedyni; w 1337 r. do parafii należały 4 łany gruntów; w 1410 r. wzmianka o plebanie Petrusie Ponat; w 1491 r. do parafii w Naroście należały kościoły filialne w Jeleninie, Grabowie i Krajniku Dolnym. Budowla gotycka z XIII w. wzniesiona z granitowej kostki ; z wieżą i wyodrębnionym prezbiterium przykrytym sklepieniem gwiaździstym; w XVIII w. kościół otrzymał barokowe wyposażenie wnętrza (m.in. barokowe epitafium rotmistrza Hansa von Schoningen który brał udział w bitwie z Turkami pod Wiedniem w 1683 r.); przebudowany w k. XIX w. (nadano neogotycką formę wieży, przemurowano okna, zmieniono kształt dachu) ; zachowano średniowieczne granitowe portale. Obecnie jest to filia parafii w Brwicach. Zachowały się barokowe epitafia.

Plan Odnowy Miejscowości Narost na lata 2016-2022

Kaplica - cmentarna, postawiona z kamienia na pocz. XX w. w. na cmentarzu ewangelickim.

Szkoła - wzmiankowana w k. XIX w. Prawdopodobnie mieściła się w obecnym budynku mieszkalnym nr 24.

3.3 Pałac

Nieznana data budowy pierwszej rezydencji właścicieli majątku; w l. 80. XIX w. Berndt von Gerlach postawił w centrum parku okazały pałac ; dwukondygnacyjny, z 13-osiową fasadą o cechach neogotyckich, z tarasami przy bocznych elewacjach.

3.4 Folwark

Wzmiankowany już w XVI w., gdy przejęty został Leonarda von Stor; wcześniej był to folwark klasztorny. W połowie XIX wieku gdy właścicielem był A. Schultze areał ziem folwarcznych wynosił 5139 mórg. W 1914 r. - 1374 ha (z folwarkami w Szczyglowie i Głębokie), w tym 875 ha pól.

Układ założenia folwarcznego - dziedziniec folwarczy założono na płn. od zespołu pałacowo-parkowego (oddzielając je drogą W-E). Zabudowania gospodarcze postawiono na obrysie czworoboku, którego płn. i zach. granicę zamknięto zwartym szeregiem budynków owczarni; pozostałe obiekty postawiono w luźnym układzie w obrębie czworoboku. Na płd. od dziedzińca powstał park z pałacem w centrum. Oficynę pałacową (ob. budynek nr 23) postawiono (XIX/XX wieku) przy drodze pomiędzy dziedzińcem a parkiem. Zabudowania robotników folwarcznych pobudowano (w latach 80-tych XIX w.) na płn. krańcu wsi (ob. budynki nr 2-9).

Zabudowa gospodarcza - pochodzi z lat 80-tych XIX w. i XIX/XX w. (oficyna). Budynki gospodarcze, postawione z użyciem kamienia łamanego i cegły, otrzymały starannie opracowaną formę architektoniczną; szczególnie ozdobnie wykończone zostały szczyty, zdobione blendami, gzymsami, sterczynami. Ceglane czworaki folwarczne (koniec XIX w.) tworzą jednorodny stylistycznie zespół. W latach 30-tych XX w. w płn.-zach. narożniku parku wzniesiono budynek (z naczółkowym dachem, z ryglowymi szczytami), który mógł pełnić funkcję świetlicy (nr 29).

Stan zachowania - czytelne rozplanowanie poszczególnych komponentów majątku. Zabudowa folwarku i kolonii robotników dobrze zachowana. Zniszczeniu uległa rezydencja - nie istnieje pałac, a park został znacznie zdewastowany.

3.5 Zieleń komponowana i cmentarze

Parki:

Założenie z lat 80-tych XIX w. o charakterze krajobrazowym. Granicę zach. (wzdłuż ulicy) obsadzono kasztanowcami. We wsch. części parku był staw i małe jezioro. Od wsch. park otaczały otwarte przestrzenie (pola, łąki). Drzewostan parkowy to głównie buki (w tym czerwonolistne), dęby, lipy, kasztanowce, klony a także płatany i orzechy oraz drzewa iglaste m.in.: modrzewie, cis.

Stan zachowania: w płn. zach. narożniku wycięto drzewa i postawiono blok mieszkalny; na płn. stoją komórki; w miejscu pałacu urządzono boisko sportowe; zachowany szpaler kasztanowców na zach. granicy oraz cenny starodrzew w jego głębi. ; Park wpisany do rejestru zabytków Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie: nr rejestru 802.

Cmentarze:

- przykościelny - data założenia nieznana. Powstał w otoczeniu kościoła, na planie czworoboku, otoczony ceglany murem z 2-ma bramkami; przy płd. ścianie kościoła

Plan Odnowy Miejscowości Narost na lata 2016-2022

wydzielono kwaterę pastorów, zamkniętą ozdobnie rozwiązaniem ceglany murkiem. Obecnie dawny teren cmentarza zniwelowany. Zachowany starodrzew (tuje, kasztanowce, dęby);

- ewangelicki - założony w XIX w. na pñ. krańcu wsi. Centralną aleję lipową poprowadzono od bramy (na pñd.) do kaplicy (na zach.). Brama na ceglanych filarach. Nagrobki z żeliwnymi krzyżami, otoczone kutym ogrodzeniem. Obecnie cmentarz komunalny, zachowane relikty dawnych nagrobków.

Obsadzenia dróg:

- droga do Brwic - aleja kasztanowa, czytelna;
- droga do dawnej cegielni i Gogolic - aleja lipowa, czytelna;
- droga do wsi Białęgi - obsadzona lipami i drzewami owocowymi;

3.6. Zabudowa wsi

Mieszkalna – od końca XIX wieku dominuje zabudowa murowana; zachowana obecnie pochodzi z okresu od 4 ćw. XIX w. do lat 20-tych XX w. Obiekty o powtarzalnej bryle - parterowe ze stromymi, dwuspadowymi dachami, szerokofrontowe. Nielicznie zachowały się domy wąskofrontowe, jak np. nr 34. W zabudowie pierzei ulicy widoczne są domy o ceglanych elewacjach oraz o elewacjach otynkowanych, ze skromnym detalem, występują też pojedyncze przykłady domów ze ścianką kolankową.

Gospodarcza – zachowana historyczna zabudowa gospodarcza wsi powstała w większości na przełomie XIX/XX w. - są to obiekty ceglane o zróżnicowanej kubaturze (zależnie od wielkości dawnego gospodarstwa) i tak np. w zagrodzie nr 34 pozostała duża murowana stodoła, ale ogólnie dominują obiekty małokubaturowe;

Inna – ogrodzenia kamienno-ceglane frontów zagród z bramami i furtami na ceglanych filarach; przy zagrodzie nr 25 jest ażurowe ogrodzenie zdobione ceramiczną kształtką (podobną do zastosowanej w ogrodzeniu kwatery pastorów na cmentarzu przykościelnym).

3.7 Układ wsi

Historyczny /lokacyjny/ – prawdopodobnie była to wieś placowa z kościołem (XIII w.) w centrum;

Przekształcenia (do 1945 r.) – wg mapy z końca XIX w. wieś ma formę ulicówki rozwiniętej na osi N-S. Układ taki powstał przypuszczalnie na skutek rozbudowy założenia pałacowo-parkowego z folwarkiem. Część chłopska i majątek są wyraźnie oddzielone. Zagrody posadowiono regularnie po zachodniej stronie ulicy, a zabudowania majątku oraz park - po stronie wschodniej. W centrum wsi dominuje bryła kościoła (na prostokątnej parceli na wysokości dziedzina folwarcznego). Na pocz. XX w. powstała zabudowa (małe zagrody 2-budynkowe) odcinka ulicy na pñ. od kościoła, wypełniając pierzeję ulicy w stronę kolonii czworaków folwarcznych.

Współczesny – czytelne jest XIX-wieczne rozplanowanie wsi, z podziałem na część wschodnią związaną z własnością szlachecką i zachodnią - chłopską, z kościołem stanowiącym dominantę wsi.

3.8 Rozplanowanie zabudowy w zagrodzie

Współczesny – zagrody niepełne na skutek wyburzeń lub zdewaloryzowane w wyniku lokalizacji nowych obiektów budowlanych.

3.9 Stan zachowania – ocena walorów zabytkowych miejscowości

Układ wsi – układ średniowieczny nie zachowany; układ nowożytny czytelnie zachowany;

Układ zagród – tradycyjne formy zabudowy siedlisk zdewaloryzowane;

Plan Odnowy Miejscowości Narost na lata 2016-2022

Zabudowa – zabudowa z przełomu XIX w. o zróżnicowanych walorach zabytkowych.

Miejscowość z zachowanym tradycyjnym krajobrazem kulturowym, z elementami posiadającymi wartości zabytkowe, wymagające ochrony.

3.10 Jeziora

W odległości ok. 1 km od miejscowości leży jezioro Narost. Wymienić można następujące cechy morfometryczne:

- Zlewnia: Słubia – Odra
- Powierzchnia [ha]: 107,9
- Objętość: [tyś. m³]: 6827,0
- Głębokość maksymalna [m]: 13,2

4. Użytkowanie terenu

Tabela 7. Struktura użytkowania gruntów na terenie sołectwa Narost

Rodzaje gruntów	Powierzchnia [ha]	Udział w ogólnej powierzchni [%]
Powierzchnia ogólna	657,32	100,00
Użytki rolne	467,85	71,18
grunty orne	430,70	65,52
sady	5,23	0,80
łąki	22,21	3,38
pastwiska	9,71	1,48
Grunty pod lasami	11,84	1,80
lasy	9,78	1,49
grunty zadrzewione i zakrzewione	2,06	0,31
Grunty pod wodami	124,62	18,96
wody stojące	11,18	1,70
wody płynące	113,11	17,21
rowy	0,33	0,05
Tereny komunikacyjne	20,87	3,18
drogi	20,87	3,18
kolejowe i inne	0,00	0,00
Tereny zabudowane zurbanizowane i rekreacyjne	17,29	2,63
Mieszkania, przemysłowe i inne	9,08	1,38
niezabudowane	0,25	0,04
zielone i rekreacyjne	7,96	1,21
Tereny różne	0,00	0,00
Nieużytki	14,85	2,26

5. Strefy ochrony konserwatorskiej

W Narości możemy wyszczególnić następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

Strefa „B” – ochrony dziedzica folwarcznego z zachowaną zabudową z 4 ćwiartki XIX w;

Strefa „K” – ochrony parku pałacowego w historycznych granicach, wpisanego do rejestru zabytków pod numerem 802.

Ochrona obsadzenia dróg w sąsiedztwie wsi - warunki jak w strefie „K”.

Plan Odnowy Miejscowości Narost na lata 2016-2022

Tabela 8. Zabudowa o wartościach zabytkowych

	OBIEKT/ funkcja pierwotna i obecna /	adres	materiał	datowanie
1.	Kościół- wpisany do rejestru zabytków Zach. Woj. Konserwatora Zabytków w Szczecinie nr rej. 136		kam./cegł.	XIII w./4 ćw. XIX w.
2.	mur kościelny z bramą		kam./cegła	XVI-XIX w
3.	kaplica cmentarna		kam.	p. XX w.
4.	poczta	nr 15	cegła	k. XIX w.
5.	oficyna dworska	nr 23	cegł.	k. XIX w.
6.	zabudowa folwarku: - owczarnia - stodoła - bud. inwentarski - bud. mieszkalno-magazyn.		cegl/kam.	4 ćw. XIX w.
7.	bud. mieszkalny	nr 12	cegła	k. XIX w.
8.	bud. mieszkalny	nr 16	cegła	pocz. XX w.
9.	bud. mieszkalny	nr 19	cegła	pocz. XX w,
10.	bud. mieszkalny	nr 20	cegła	XIX/XX w,
11.	bud. mieszkalny z salą (prawdopodobnie dawna szkoła)	nr 24	cegła	4 ćw. XIX w.
12.	bud. mieszkalno-usługowy (prawdopod. dawna świetlica)	nr 29	cegła	lata 30-te XX w.
13.	bud. mieszkalny	nr 30	cegła	XIX/XX w.
14.	bud. mieszkalny	nr 32	cegła	k. XIX w.
15.	bruکی na ulicach			
16	ogrodzenia i filary bram na frontach zagród	nr 18,24,25, 26, 30	cegła	2 poł. XIX w.

6. Krajobraz

Wieś położona na terenie pofałdowanym, wśród wzgórz morenowych o stromo zarysowanych zboczach w odległości niespełna 1 km od wschodniego brzegu jeziora Narost.

7. Ocena mocnych i słabych stron wsi

Mocne strony

- walory krajobrazowo-turystyczne (lasy, woda, czyste powietrze),
- potencjał dla rozwoju turystyki (tereny nad jeziorem z możliwością rekreacji i wypoczynku),
- aktywna społeczność lokalna,
- zagospodarowane tereny nad jeziorem

Plan Odnowy Miejscowości Narost na lata 2016-2022

Słabe strony

- wysokie bezrobocie;
- słabo rozwinięta infrastruktura (brak sieci kanalizacyjnej, deszczowej, oczyszczalni ścieków, brak sieci gazowej),
- migracja młodzieży do dużych miast,
- brak odpowiedniego zaplecza do rozwoju turystyki,
- niezagospodarowany park dworski

III. Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne

Szczególne znaczenia dla mieszkańców miejscowości ma zabytkowy kościół. Jest to budowla gotycka z XIII w. wzniesiona z granitowej kostki ; z wieżą i wyodrębnionym prezbiterium przykrytym sklepieniem gwiaździstym; w XVIII w. kościół otrzymał barokowe wyposażenie wnętrza. Mieszkańcy Narostu posiadają też kilka terenów stanowiących przestrzeń publiczną: jest to zabytkowy park podworski, centralny plac we wsi, częściowo urządzonej w postaci placu zabaw i fontanny. Mieszkańcy zamierzają przejąć jezioro „Gorzelnia” znajdujące się na skraju wsi. Wiele działań mieszkańców skupia się na działalności świetlicy wiejskiej. Wieś położona jest w pobliżu Jeziora Narost, które stanowi atrakcję turystyczną Gminy Chojna. Mieszkańcy będą zagospodarowywać plażę przy jeziorze Narost. Ważnym elementem przestrzeni publicznej są drogi i chodniki.

IV. Planowane kierunki rozwoju

1. Założenia i cele Planu Odnowy Miejscowości Narost określają rozwój miejscowości w najważniejszych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego do osiągnięcia których, trzeba dążyć, aby poprawić komfort życia mieszkańców poprzez tworzenie technicznych warunków do rozwoju społeczno-gospodarczego oraz ochronę i rozwój wartości przyrodniczych i kulturowych gminy.

Możemy wymienić następujące działania kierunkowe:

Infrastruktura społeczna

1. Likwidacja dysproporcji miasto-wieś poprzez likwidację zapóźnień w rozwoju infrastruktury społecznej.

Infrastruktura techniczna

2. Likwidacja dysproporcji miasto-wieś poprzez likwidację zapóźnień w rozwoju infrastruktury technicznej.

Rozwój gospodarczy

3. Utrzymanie rolnictwa i przetwórstwa rolnego jako ważnego czynnika rozwoju,
4. Rozwój turystyki w oparciu o parki krajobrazowe, rzekę Odrę i przygraniczne położenie gminy.

Ochrona środowiska

5. Zachowanie czystego środowiska, zachowanie naturalnych, krajobrazowych i przyrodniczych walorów gminy.

2. Wizja rozwoju wsi

Wizja odnowy wsi powstała w wyniku dyskusji mieszkańców podczas Zebrania Wiejskiego, określone zostały wszystkie ważne obszary problemowe oraz preferencje rozwojowe wynikające z istniejących potrzeb. Zostały wyznaczone następujące kierunki rozwoju:

2.1. Poprawienie infrastruktury rekreacyjnej

- utworzenie plaży przy jeziorze Narost

2.2. Utworzenie przestrzeni publicznej do wypoczynku oraz podniesienie walorów estetycznych wsi.

- zagospodarowanie placu w centrum miejscowości – wykonanie zieleńca

2.3. Rozbudowa infrastruktury drogowej

- wykonanie chodnika od końca parku do ostatniego budynku we wsi (w kierunku m. Białęgi);
- remont drogi nad jezioro (dz. 213) – dojazd do jeziora i przy jeziorze;
- wykonanie remont drogi 1404 oraz 1401 (dz. 260 i 174) – droga powiatowa biegnąca wzdłuż wsi (od budynku nr 1 do 10 (brukowa);

2.4. Podniesienie atrakcyjności infrastruktury publicznej

- naprawa ogrodzenia cmentarza

2.5. Zabezpieczenie dziedzictwa kulturowego.

- remont kościoła

2.6. Ochrona środowiska

- gospodarka wodno-ściekowa- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

2.7. Kultura -Podniesienie atrakcyjności kulturalnej wsi

3. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną w okresie co najmniej 7 lat od dnia przyjęcia planu odnowy miejscowości, w kolejności wynikającej z przyjętych priorytetów rozwoju miejscowości, z podaniem szacunkowych kosztów ich realizacji.

3.1. Poprawienie infrastruktury rekreacyjnej

3.1.1 Utworzenie plaży przy jeziorze Narost

Projekt polegać będzie na utworzeniu plaży przy jeziorze Narost oddalonym od miejscowości o ok. 1 km. Wykonanie zadania podniosłoby walory turystyczne i atrakcyjność wsi oraz zwiększyłoby bezpieczeństwo kąpiącej się ludności. Zadanie realizowane byłoby na działce stanowiącej własność Skarbu Państwa oznaczonej wg ewidencji gruntów obręb Narost nr 373/1. Utworzenie plaży polegać będzie na przywiezieniu żwiru i wykonaniu plaży i brzegu jeziora oraz budowę pomostu.

3.2. Utworzenie przestrzeni publicznej do wypoczynku oraz podniesienie walorów estetycznych wsi.

3.2.1 Zagospodarowanie placu w centrum miejscowości – wykonanie zieleńca

Zadanie polegać będzie na obsadzeniu nowymi krzewami placu tworząc grupy roślinne o specyficznym wyglądzie, które nadałyby dodatkowy charakter tego miejsca. Wśród tych roślin mogły by być: jałowce (junipers), cyprysy (junipers), żywotniki (thuja), tawuły (spirea) itp. Wszystkie prace należy wykonać jednego roku. Plac leży na działce należącej do Gminy Chojna oznaczonej wg ewidencji gruntów nr 256.

Plan Odnowy Miejscowości Narost na lata 2016-2022

Obsadzenie drzewami i krzewami ozdobnymi centralnego miejsca poprawi wizerunek wsi. Plac ten będzie miejscem codziennych spotkań mieszkańców. Będą mogły się tu także odbywać wiejskie festyny, które wpłyną na integrację mieszkańców.

3.2.2. Wykonanie chodnika od końca parku do ostatniego budynku we wsi (w kierunku m. Białęgi

Zdanie należy do Powiatu Gryfińskiego

Chodnik należy wybudować wzdłuż drogi powiatowej.

3.3. Ochrona środowiska naturalnego

3.3.1. Gospodarka wodno-ściekowa- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

W miejscowości Narost w ramach funduszu PROW 2007-2013 wybudowano 3 przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Zadanie będzie realizowane pod nazwą: **„Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków sanitarnych na terenie gminy Chojna – etap IV.”**

W pierwszej kolejności planuje się wybudowanie 4 przydomowych oczyszczalni ścieków na następujących działkach: 237, 19/1, (242/1 i 227/1) (200/1i 200/2)

W miarę posiadania środków finansowych i możliwości uzyskania dofinansowanie tych przedsięwzięć z funduszu PROW w latach 2017-2022 planowane mogą być następne przydomowe oczyszczalnie.

Cel: Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków wpłynie na rozwój gospodarczy obszarów wiejskich oraz poprawę warunków życia. Na nieruchomościach, które do tej pory nie były wyposażone w zbiorniki bezodpływowe lub zbiorową kanalizację budowa przydomowych oczyszczalni ścieków spowoduje ochronę środowiska gruntowego

Przeznaczenie: Niedostateczne wyposażenie obszarów wiejskich w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną hamuje rozwój przedsiębiorczości oraz wpływa negatywnie na poziom życia mieszkańców. Wywożenie ścieków ze zbiorników bezodpływowych to duży wydatek finansowy dla mieszkańców. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków pozwoli na polepszenie sytuacji materialnej rodzin.

Zadanie planowane jest przy udziale środków unijnych: „Gospodarka wodno-ściekowa” w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Ze względu na duże koszty budowy sieci kanalizacji ściekowej od miejscowości Narost do oczyszczalni w Chojnie, bardziej korzystnym wariantem dla Gminy Chojna jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

Wychodząc naprzeciw problemom w zakresie gospodarki wodno - ściekowej, Gmina Chojna w okresie unijnego programowania na lata 2007 – 2013, aplikowała trzykrotnie o wsparcie finansowe zadań inwestycyjnych z zakresu gospodarki wodno - ściekowej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) 2007 - 2013, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Na przełomie lat 2012 – 2015 zrealizowane zostały trzy etapy inwestycyjne, polegające na wybudowaniu naturalnych i biologicznych przydomowych oczyszczalni ścieków sanitarnych, zlokalizowanych na prywatnych nieruchomościach mieszkańców z terenu gminy Chojna.

Plan Odnowy Miejscowości Narost na lata 2016-2022

Łącznie, w ramach zrealizowanych projektów, wybudowano 86 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Łączna wartość wszystkich inwestycji: 1.152.250,33 zł brutto, co w rozbiu daje: wartość dofinansowania (ze środków PROW 2007 – 2013) - 737.255,75 zł; środki własne Gminy Chojna – 414.994,58 zł.

W celu kontynuacji realizacji przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodno – ściekowej, Gmina Chojna planuje złożyć wniosek o przyznanie pomocy na operacji typu „Gospodarka wodno- ściekowa”, objętych PROW 2014-2020 na wybudowanie 54 przydomowych oczyszczalni ścieków sanitarnych, jako działanie priorytetowe na lata 2017 – 2018 (lata realizacji inwestycji), zgodnie z dokumentacją projektową przygotowywaną sukcesywnie od 2015 roku.

Przedsięwzięcie jest zgodne z dokumentem strategicznym w zakresie gospodarki wodno – ściekowej przyjętym *Uchwałą NR XXVI/182/2016 Rady Miejskiej w Chojnie z dnia 28 września 2016 r. w sprawie zatwierdzenia aktualizacji gminnego programu oczyszczania ścieków na terenie gminy Chojna.*

W miarę możliwości finansowych Gminy Chojna i możliwości aplikowania o wsparcie finansowe ze środków unijnych, Gmina Chojna będzie sukcesywnie kontynuować realizowanie inwestycji polegających na uporządkowaniu gospodarki wodno – ściekowej na terenie gminy Chojna.

3.4. Kształtowanie obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców

3.4.1 Remont drogi nad jezioro (dz. 213

Przedmiotem inwestycji jest remont drogi gruntowej znajdującej się na działce należącej do Gminy Chojna oznaczonej wg ewidencji gruntów nr 213. Planuje się remont drogi prowadzącej do jeziora oraz odcinek drogi przy jeziorze. W ramach zadania przewiduje się wykonanie następujących prac:

- Nawiezenie kruszywa
- Nadanie spadków poprzecznych
- Zagęszczenie kruszywa walcem samojezdnym
- Udrożnienie przydrożnych rowów
- Konserwacja przepustów

Remont drogi gruntowej wpłynie na poprawę bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, a także na poprawę wizerunku miejscowości.

3.4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego.

3.4.1. Remont kościoła.

We wsi znajduje się kościół o wartościach zabytkowych, wpisany do rejestru zabytków Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie pod nr 136. Remont kościoła polegał będzie na remoncie ceglanej wieży kościelnej. W ramach remontu planuje się renowację elementów ceglanych oraz położenie nowych fug. Ze względu na to, iż kościół jest zabytkiem, konieczne jest opracowanie dokumentacji i uzyskanie pozwolenia na budowę. Beneficjentem środków będzie Parafia.

Remont kościoła przyczyni się do zachowania w dobrym stanie obiektu kościoła, który jest zabytkiem i stanowi element dziedzictwa kulturowego. Wykonanie remontu kościoła wpłynie także na zwiększenie atrakcyjności turystycznej miejscowości.

Plan Odnowy Miejscowości Narost na lata 2016-2022

3.5. Podniesienie atrakcyjności infrastruktury publicznej

3.5.1 Poprawa ogrodzenia cmentarza

Zadanie polegać będzie na wymianie siatki ogrodzeniowej cmentarza położonego na działce należącej do Gminy Chojna oznaczonej wg ewidencji gruntów nr 192.

Cmentarz ma szczególne znaczenie dla mieszkańców, chcieliby oni, aby miejsce to było zadbane i świadczyło o ich szacunku dla zmarłych i bliskich.

3.5.2. Budowa boiska do piłki nożnej.

W ramach zadania planuje się wyrównanie i utwardzenie terenu, wysianie trawy, wykonanie prac pielęgnacyjnych, ustawienie ławek.

Boisko będzie pełniło rolę miejsca spotkań i imprez kulturalnych i sportowych mieszkańców, co w konsekwencji będzie także sprzyjało zacieśnianiu stosunków społecznych.

3.4. Kultura -Podniesienie atrakcyjności kulturalnej wsi

3.4.1. Założenie stowarzyszenia.

Celem założenia stowarzyszenie jest wystąpienie o dzierżawę jeziora Gorzelnia (dz. 276) oraz pozyskanie środków finansowych na zagospodarowanie terenu wokół jeziora.

Dotychczasowy dzierżawa jeziora wg opinii mieszkańców prowadzi nieprawidłową gospodarkę rybacką. Mieszkańcy chcieliby pozyskać teren w centrum wsi służący rekreacji.

3.4.2. Warsztaty dla społeczności lokalnej (np. integracyjne, kulinarne, plastyczne, fotograficzne, wikliniarskie):

Warsztaty będą sprzyjały nawiązaniu dobrych kontaktów sąsiedzkich i umacnianiu więzi społecznych, a mieszkańcy będą promowali lokalne zwyczaje i tradycje.

4. Harmonogram realizowanego przedsięwzięcia oraz szacunkowe koszty:

Tabela 11. Harmonogram realizowanego przedsięwzięcia oraz szacunkowe koszty:

Lp.	Nazwa zadania	Opis planowanych zadań (poszczególne grupy prac w ramach projektu)	Wartości poszczególnych zadań w ramach projektu (rodzaj kosztów: wyszczególnienie robót/sprzętu). netto/brutto w zł	Priorytet realizacji	Okres realizacji zadania rozpoczęcie/zakończenie
-----	---------------	--	--	----------------------	--

Plan Odnowy Miejscowości Narost na lata 2016-2022

1.	Utworzenie plaży przy jeziorze Narost	Nawiezenie żwiru. Budowa pomostu	50.000 netto / 61.00 brutto	środki Gminy Chojna.	2016-2018
2.	Zagospodarowanie placu w centrum miejscowości – wykonanie zieleńca	Zakup i posadzenie roślin ozdobnych	1500 netto / 1.830 brutto	środki Gminy Chojna PROW 2014-2020	2019r.
3.	Wykonanie chodnika od końca parku do ostatniego budynku we wsi (w kierunku m. Białęgi	Zakup materiałów i ułożenie chodnika	45.000 netto / 54.900 brutto	Środki Powiatu Gryfińskiego	2018-2020
4.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków sanitarnych na terenie gminy Chojna – etap IV	Opracowanie dokumentacji projektowej. Budowa oczyszczalni	Całkowity koszt budowy przydomowych oczyszczalni w 15 sołectwach Gminy Chojna w latach 2016-2018 to około 1.056.910,57 zł netto 1.300.000 zł brutto	W ramach operacji typu „Gospodarka wodno-ściekowa”, objętych PROW 2014-2020 i środki Gminy Chojna.	2017 2018
5.	Remont drogi nad jezioro	Nawiezenie kruszywa Ukształtowanie drogi. Udrożnienie rowów. Konserwacja przepustów.	350.000netto / 430.500 brutto	środki Gminy Chojna.	2018-2022 .
6.	Remont kościoła	Uzyskanie pozwolenia na budowę. Remont wieży	100.000 netto/ 122.000 brutto	PROW 2014-2020 typ operacji „Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego	2018-2022

Plan Odnowy Miejscowości Narost na lata 2016-2022

7.	Naprawa ogrodzenia cmentarza	Wykonanie ogrodzenia z siatki	4.000 netto / 4.880 brutto	Środki PUK Chojna środki Gminy Chojna.	2018-2019
8.	Budowa boiska do piłki nożnej.	Wyrównanie i utwardzenie terenu, wysianie trawy, wykonanie prac pielęgnacyjnych, ustawienie ławek	60.000 netto 73.200 brutto	PROW 2007-2013 „Odnowa i rozwój wsi”	2018-2022
9.	Założenie stowarzyszenia,	Prace organizacyjne Działalność statutowa	20.000zł	Środki stowarzyszenia	2018-2022
10.	Zorganizowanie warsztatów dla społeczności lokalnej	Zatrudnienie instruktorów	15.000,00 zł netto 18.450 zł brutto	PROW 2014-2020 środki Gminy Chojna	2018-2022